

В І Д Г У К

офіційного опонента про дисертацію

Макарової Олександри Андріївни

**„Образ жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття:
лінгвокогнітивний і культурологічний аспекти”,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.04 – германські мови

*The bird with the thorn in its breast, it follows
an immutable law; it is driven by it knows not
what to impale itself, and die singing. At the
very instant the thorn enters there is no
awareness in it of the dying to come; it simply
sings and sings until there is not the life left to
utter another note. But we, when we put the
thorns in our breasts, we know. We understand.
And still we do it. Still we do it.*
Colleen McCullough

Жінка – слабка і сильна, лагідна і нестримна, покірна і невитримана, була, є і залишиться загадкою назавжди. Недаремно так багато відомих у світі чоловіків намагалися висловити власне бачення і почуття до жінки: "The strength of women comes from the fact that psychology cannot explain us. Men can be analyzed, women ... merely adored" (Оскар Уайльд), "A woman's whole life is a history of the affections" (Вашингтон Ірвінг), "Modern paintings are like women, you'll never enjoy them if you try to understand them" (Фреді Меркурі).

Образ жінки неодноразово був у центрі уваги філологічних досліджень: лінгвокогнітивні засоби творення образу жінки-політика на матеріалі сучасної французької преси (М.К.Лисюченко), засоби актуалізації концепту ПЕРША ЛЕДІ / FIRST LADY в англomовному політичному дискурсі (І.Ю.Набокова), окреслено лінгвокогнітивні характеристики архетипу матері в сучасній французькій драмі (Х.В. Старовойтова), здійснено аналіз лексико-семантичної структури концептів ЧОЛОВІК і ЖІНКА (О.С.Бондаренко), виявлено особливості мовної репрезентації концепту ЖІНКА в українських пареміях (В.В.Калько), розкрито специфіку вербалізації концепту «femme» у

французькій художній картині світу Ф. Саган (О.В.Великородних), розкрито семантико-когнітивні та прагматичні аспекти репрезентації лінгвокультурного типу «дівчина-FLAPPER» в американському дискурсі (С.А. Любімова); схарактеризовано типи жіночих образів у американському пісенному фольклорі в лінгвостилістичній та лінгвокультурологічній перспективах (Г.І. Сташко).

Олександра Андріївна Макарова звернулася до характеристики й типологізації образу жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття в лінгвокогнітивному та культурологічному аспектах.

Актуальність праці також продиктована загальним спрямуванням сучасних лінгвопоетологічних, лінгвостилістичних, етнопоетичних і культурологічних розвідок на розкриття зв'язку між мовою, культурою та історією, яка відслідковується в художніх прозових текстах.

Об'єктом свого дослідження Олександра Андріївна обрала образ жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття, а **предметом** вивчення – лінгвокогнітивні засоби формування та лінгвокультурну специфіку художнього образу жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття.

Мета рецензованої праці – виявлення лінгвокогнітивних засобів формування та лінгвокультурної специфіки художнього образу жінки в австралійських художніх прозових текстах ХХ століття – корелює з об'єктом, предметом і поставленими завданнями.

Наукова новизна праці полягає в тому, що **вперше** схарактеризовано образ жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття в лінгвокогнітивному та культурологічному аспектах: *визначено* лінгвокогнітивні механізми формування образу жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття, *виокремлено* його домінантні лінгвокультурні особливості, що становлять основу для характеристики лінгвокультурного типу жінки-стоїка, рис лінгвокультурного типу жінки-берегині, які відображено в австралійських художніх текстах; *виявлено* етнокультурні архетипи та лінгвокультури, значення яких становлять

передконцептуальну іпостась художнього образу жінки; *змодельовано* концептуальну іпостась описуваного образу; *окреслено* номінативне поле складників вербальної іпостасі образу; *запропоновано* комплексну методику дослідження образу жінки в австралійських художніх текстах.

Теоретичне значення роботи визначається тим, що її результати й висновки є внеском у розвиток когнітивної лінгвістики та інтерпретації тексту (виявлено механізми формування образу жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття), лінгвокультурологію (окреслено засоби створення образу жінки в австралійських художніх текстах як лінгвокультурного типажу).

Практичне значення роботи зумовлене можливістю застосування одержаних результатів у викладанні курсів зі стилістики англійської мови (розділ «Лінгвостилістичний аналіз художніх текстів»), інтерпретації тексту (розділ «Інтерпретація художнього тексту») та спецкурсів із когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології. Основні положення дисертації слугуватимуть основою для написання дипломних робіт студентів вищого ступеня освіти (бакалавр і магістр) зі стилістики та інтерпретації художнього тексту.

Матеріалом дослідження слугували 1112 фрагментів з австралійських прозових художніх текстів, зокрема роману С. McCullough "The Thorn Birds" та коротких оповідань J. Lang "Barrington"; P. Warung "John Price's Bar of Steel"; L. Becke "The Snake and the Bell"; H. Lawson "The Shearing of the Cook's Dag", "His Father's Mate", "They wait on the Wharf in Black"; R. Quinn "A Stripe for Trooper Casey"; S. Rudd "Our First Harvest", "Dave in Love", "Dad in Distress"; M. Gilmore "Flora", K. S. Prichard "N'goola", у яких втілено образ жінки.

Наголошуючи на науковій новизні і практичному значенні дисертації, хочу зупинитися на деяких, на мою думку, **дискусійних питаннях**.

У **першому розділі** дисертації "Теоретико-методологічні засади дослідження образу жінки в австралійських художніх текстах" (с. 22 – 97)

авторка ретельно характеризує способи розуміння та шляхи інтерпретації жіночого образу в історико-культурному й соціальному просторі австралійської лінгвокультури, в лінгвокогнітивному та лінгвокультурологічному аспектах і пропонує власну методику аналізу образу жінки в австралійських художніх текстах. Та наукові роздуми авторки провокують почути деякі уточнення, а саме, за якими критеріями авторка розмежовує такі поняття, як “художній образ” і “образ жінки як художній образ”, “стереотип” і “стереотипний образ”. Розробка методики, запропонованої у першому розділі, вибір методів дослідження виглядають достатньо переконливими і відповідають поставленим у рецензованій праці завданням. Адже, як на думку рецензента, забагато приділено уваги опису концептуального аналізу (сс. 80-91), а нарративний (с.80) та культурологічний (сс. 93-95), а також приклади, що ілюструють застосування цих методів, надано у стислому вигляді.

У **другому розділі** “Лінгвокогнітивні засоби формування образу жінки в австралійських художніх текстах” рецензованої праці (сс. 98-144) авторка пропонує шляхи моделювання образу жінки в австралійських художніх текстах, робить увагу на передконцептуальній іпостасі образу жінки в австралійських художніх текстах, характеризує концептуальну та вербальну структуру досліджуваного образу. У розділі деталізовано субдомени, які включають ті чи інші ознаки та риси жінки, як наприклад, субдомен ЖЕРТОВНІСТЬ, субдомен ДРАТІВЛИВІСТЬ, субдомен НЕРІШУЧІСТЬ тощо. Цікаво було б почути, з якими із визначених у рецензованій роботі лінгвокультурними типажами австралійської жінки ці субдомени співвідносяться? На с. 142 другого розділу авторкою схематично зображено структуру концепту WOMAN, яка виглядає достатньо переконливою, адже все одно виникає питання: Чому, на думку авторки, ядро концепту WOMAN майже на 50% складається з імплікатур чоловічої характеристики (strong, purposeful, handsome)?

У третьому розділі “Лінгвокультурні особливості образу жінки в австралійських художніх текстах” (сс. 145-184) Олександра Андріївна характеризує лінгвокультурні типажі аналізованого в своїй праці образу, а саме, жінки-стоїка і жінки-берегині, ілюструє власні тези прикладами. Адже, пошуковий інтерес рецензента і деякі ствердження авторки провокують до певної дискусії. По-перше, характеризуючи різні типажні образи австралійської жінки авторка виявляє низку лексико-стилістичних засобів. Виникає питання, які засоби є домінантними для образу жінки-стоїка, а які для жінки-берегині, враховуючи культурологічну специфіку дослідження? І, по-друге, не можу погодитись з інтерпретацією цитати *I'm just an ordinary sort of a woman; I'm not ambitious or intelligent or well educated, you know that. All I want is a husband, children, my own home. And a bit of love from someone!*” (McCullough, *The Thorn birds*, p.488) наданою авторкою на сс. 175-176 рецензованої праці. Інтерпретуючи характеристику жінки як неамбітну, неосвічену, здійснюючи це тільки за прямими номінаціями, наданими в тексті, як то робить авторка, можна опинитися в западні. Оскільки, як відомо з наративу тексту, Мегі не є вже такою звичайною, неосвітньою, та неамбітною, а навпаки, вона розкривається як самодостатня, спроможна пройти і витримати все, що підкидає їй доля. Та якби Олександра Андріївна застосувала різні наративні техніки аналізу цього жіночого образу, то інтерпретація наведеного фрагменту була б дещо іншою. Але, це такі власні роздуми рецензента.

Наведені міркування мають дискусійний характер і жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої дисертації.

Дисертація Олександри Андріївни Макарової “Образ жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття: лінгвокогнітивний і культурологічний аспекти” є самостійним, оригінальним задумом та завершеною науковою працею актуальної проблематики у сферах лінгвопоетики і лінгвокультурології, має сприятливі умови для подальшого розвитку у світлі мультидисциплінарної площини. Структура і зміст

дисертації логічно відображають заявлені авторкою завдання. Інтегрованість теоретичного та емпіричного аналізу, залучення експертних думок роблять висновки до кожного розділу і до праці загалом авторитетно доказовими. Її оформлення відповідає чинним вимогам.

Автореферат адекватно відбиває букву і дух дисертації та є за своїм змістом ідентичним до основних положень праці. Апробація результатів дослідження є достатньою (чотири міжнародні науково-практичні конференції, шість одноосібних публікацій).

На підставі детального ознайомлення з текстом дисертації, авторефератом та публікаціями авторки вважаю, що кваліфікаційна наукова праця “Образ жінки в австралійських художніх текстах ХХ століття: лінгвокогнітивний і культурологічний аспекти” є оригінальним завершеним дослідженням, яке за змістом та оформленням відповідає вимогам „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженому постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 року та № 1159 від 30.12.2015 року), а її авторка – Макарова Олександра Андріївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент:
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської і німецької філології
та перекладу імені професора І. В. Корунця
Київського національного
лінгвістичного університету

Волкова С. В.

*Відгук отримано
14.11.2019*

*Генеральний секретар
спеціалізованої вченої
ради К 67.051.05
у ДДУ*

*гос. Іванів А.О.
Александр*

Власноручний підпис
Волкової С.В.
завіряю: ст. інспектор ВК
Александр